

D) INTRODUCCIÓ A L'ANÀLISI QUANTITATIVA. *Xavier Giró*

Durant sis mesos -de l'octubre de 1995 al març de 1996-, divuit estudiants de Periodisme¹ van seguir una exhaustiva mostra d'informacions relacionades amb els països del Sud publicades a nou diaris d'abast divers. Les publicacions escollides pels primers dissenyadors de l'estudi van ser: El País, El Periódico, La Vanguardia, Avui, El Punt Diari, Diari de Tarragona, El Segre, Herald Tribune i Le Monde

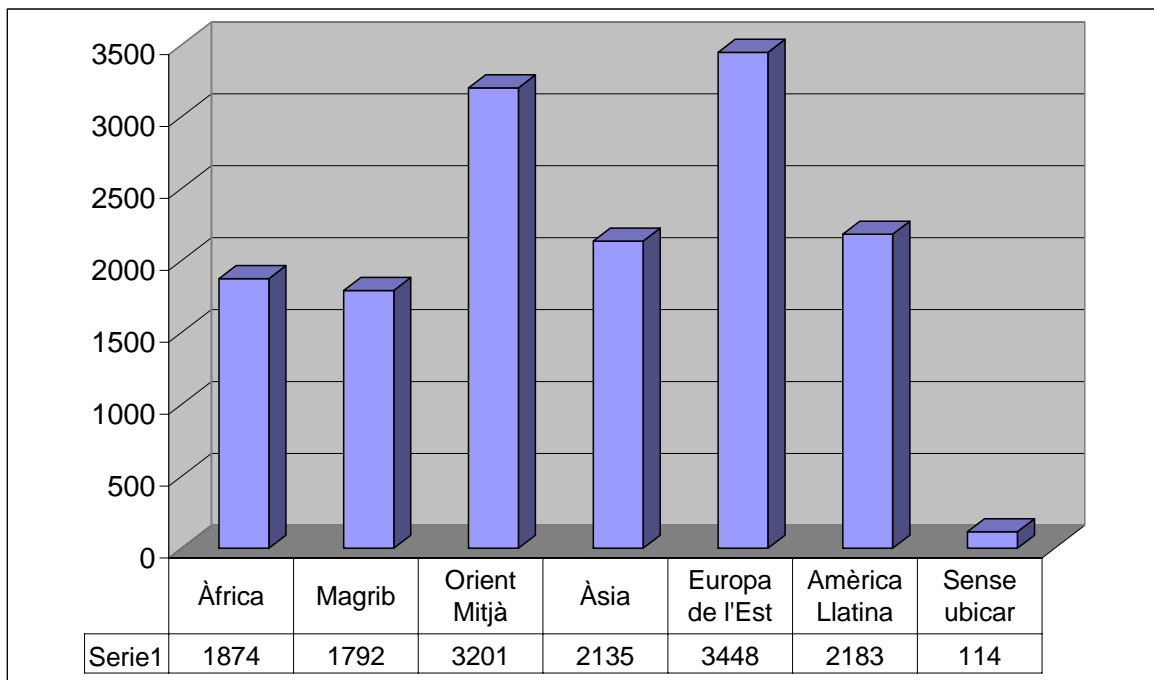
De cada peça en van fer una fitxa que recollia un conjunt de característiques com ara: la situació de la peça en el diari, la mida, el títol, els complements, l'area geogràfica i el país afectat, el tema principal i els secundaris, etc. [Vegis l'annex tècnic]

La mostra

L'equip que ha abordat l'anàlisi de les dades², després de repassar totes les fitxes i deixar les que oferien una informació completa, ha disposat d'un total de 14.852 entrades vàlides. De forma genèrica les anomenarem 'unitats textuais' -malgrat que en alguns casos les peces inclouen una o més fotografies- per tal d'abarcар amb aquest terme tota mena de peces periodístiques.

Les àrees geogràfiques a què es va parar atenció en la recollida de dades van ser Magrib, Àsia, Europa de l'Est, Àfrica Subsahariana, Amèrica Llatina i l'Orient Mitjà (inclòs el Pròxim Orient)³. Segons el criteri geogràfic, el total d'unitats textuais queda distribuït de la següent manera [Gràfica 1]:

Gràfica 1

Les àrees escollides

La voluntat de comprendre millor com el Tercer Món es veu reflectida a la premsa va guiar els dissenyadors de l'estudi a escollir les àrees esmentades amb un criteri ampli. Tret de Rússia la resta de repúbliques soviètiques o països satèl·lits hi han estat inclosos. La tria està justificada perquè després de l'enfonsament dels règims de l'Est -és a dir, del Segon Món- molts d'aquells països van passar a ser equiparables econòmicament als del Tercer Món. I encara que a les portes de l'ampliació de la Unió Europea alguns d'ells fan cua per a integrar-s'hi, a l'hora d'escollir quins països s'inclouen era millor pecar per excés que fer curt. Sota aquest punt de vista, doncs, tenen sentit les incisions efectuades a l'hora de determinar les àrees en què es fa el seguiment.

D'altra banda, és obvi que aquest estudi no abarca la totalitat del que es va publicar durant els sis mesos que va durar l'observació. Això impedeix establir certes comparacions que podrien ser il·lustratives. Per exemple, no podem comparar els volums respectius d'unitats textuais sobre països del Nord i països del Sud, simplement perquè no disposem de les dades absolutes de cap dels dos casos. De tota manera, pel que fa al Sud, disposem d'una mostra exhaustiva i per tant significativa. Tanmateix, no calen gaire dades empíriques quantificades per corroborar l'experiència quotidiana de llegir el diari i adonar-se'n que al Nord se li dediquen moltes més planes que al Sud.

Malgrat les dimensions inevitablement finites de la mostra, l'estudi abarca un camp prou ampli i acuradament analitzat en els capítols que segueixen com perquè aportin algunes sorpreses i novetats i corroborin hipòtesis que, amb la millor intenció, aventurem tots en comentaris de café, però amb dades poc rotundes.

Els diaris

Hi ha tres grups de diaris. Els diaris que es venen i llegeixen a l'àrea metropolitana de Barcelona (El Periódico, La Vanguardia, El País i l'Avui); tres diaris significatius de cada una de les altres tres províncies (El Punt Diari, El Segre, El Diari de Tarragona) i dos diaris estrangers (Le Monde i Herald Tribune). Entre els dos primers grups i dintre de cada un d'aquests grups es podran establir comparacions significatives.

Pel que fa a la premsa de fora de l'Estat Espanyol, però, Le Monde i el Herald Tribune són dos diaris molt diferents. Le Monde és un periòdic que, malgrat vendre's a molts indrets de fora de França, és d'abast sobretot francès i, per tant, en aquest sentit seria comparable a, posem per cas, el britànic The Guardian, però no al Herald Tribune. Tant per el públic a què es dirigeix -bàsicament internacional, no als habitants dels EUA-, com per la manera diferent com es fa, el Herald Tribune -fusió fora dels EUA de The Washington Post i The New York Times- és un periòdic singular. Tret d'aquesta salvetat, el conjunt dels diaris observats ofereix la possibilitat d'establir comparacions riques en resultats.

El període

Les variacions en els focus d'interès dels diaris es veuen afectades per múltiples factors. Entre els més rellevants hi destaca el curs dels esdeveniments. Així, per exemple, a la guerra a l'ex-

Iugoslàvia i als acords de Dayton correspon una part molt important dels 3.448 unitats textuales registrades per l'àrea anomenada Europa de l'Est. [Vegis Gràfica 1].

Per tant, doncs, en els comentaris que segueixen hi ha sovint referències a fets registrats durant el període estudiat, per tal de fer més transparent els punts alts de les gràfiques. Per tenir una idea global dels sis mesos, abans de procedir a la lectura dels comentaris a les gràfiques que segueixen, és recomanable fer una ullada a la cronologia annexa, encara que aquí mateix oferim una petita llista d'uns quants fets significatius:

- Aplicació dels Acords de Dayton
- Assassinat d'Isaac Rabin
- Eleccions presidencials a Algèria
- Moviments de refugiats a Ruanda
- Execució de l'opositor nigerià Ken Saro-Wina
- L'exèrcit de Zaire assetja camps de refugiats
- Neix la llei Helms Burton
- Acusacions de narco-finançament electoral a Colòmbia
- Assassinat de camperols a Guatemala

Observar, llegir, pensar

També aquest capítol ha estat elaborat a través d'un procés de descoberta en el qual els autors -encara estudiants de Periodisme en el moment de realitzar-lo- han abordat l'anàlisi de les dades amb els ulls oberts; han estat disposats a buscar i llegir material suplementari quan el sentit de l'olfacte no els semblava prou segur per entendre el que veien, i s'hi han posat a pensar i escriure el que els suggerien les dades evitant l'ús de tecnicismes que enfosquessin el text per a persones no familiaritzades amb el que ens ocupa.

Han fet un experiment emulable per persones sense coneixements gaire especialitzats i per tant a l'abast de molta gent que avui encara es mira els mitjans de comunicació amb un respecte excessiu.

Pel que fa a les dades, cal afegir que no totes les taules fabricables a partir de les dades obtingudes són significatives, ni seria de gaire utilitat diluir les que són significatives en un mar de xifres i gràfiques amorf. N'hem fet una selecció de les que, segons el nostre criteri, mereixen ser comentades i fins i tot així n'han quedat la bona pila que ve a continuació.

Hem distribuït els comentaris en quatre grans blocs. El primer (el 2 i 2.1) es dedica a comparar la quantitat d'informació que es dedica a cada àrea geogràfica i en quina proporció es tracta de peces grans, petites o mitjanes; el segon, (2.2) a la tipologia dels autors d'aquesta informació, és a dir, si les informacions són o no de primera mà; el tercer, a destriar quins són els temes i els països favorits del conjunt dels mitjans de comunicació analitzats per a cada una de les zones, i, el quart, a esbrinar sobre què editorialitzen, si fan o no crides a portada, a quines seccions col·loquen les unitats textuales i si van acompanyades de fotos o no.

Notes

1. Els llavors estudiants van ser: Francesc Canosa, Jordi Pérez i Mònica Subietas de la Universitat Ramon Llull; Robert Mur, Núria García, Robert Sotillo, Glòria Boquizo, Francisco José Vargas i Alba Arenas de la Universitat Pompeu Fabra; Olga Prat, Ivan Prats, Marta Espín, Sandra López. Laura Martínez, Raúl Beltrán, Joaquim Piera, Gemma B. Montero i Marc Piquer de la Universitat Autònoma de Barcelona.

2. L'equip que va assumir l'anàlisi de les dades recollides va estar compost per José Manuel Jarque, Josep Àngel Guimerà i Jose Portero, estudiants de quart de Periodisme a l'UAB, i va ser dirigit per Xavier Giró, que es va incorporar a la investigació quan ja feia quatre mesos que el primer grup d'estudiants recollia dades.

3. Els països inclosos en el grup Orient Mitjà són: Afganistan, Aràbia Saudita, Bahrein, Egipte, Els Emirats Àrabs, Iemen, Iran, Iraq, Israel, Jordània, Kuwait, Líban, Palestina, Qatar, Síria i Turquia.

L'item 'Sense ubicació' recull unitats textuales que afecten al conjunt dels països del Sud i eventualment també del Nord, com per exemple, informacions relacionades amb el canvi climàtic. A partir d'aquí deixarà de ser tingut en compte.